

Monitor BoekStart in de kinderopvang

Landelijke analyse 2021: wat valt op?

Monitor BoekStart in de kinderopvang groeit door

In 2021 namen 65 bibliotheken, 947 locaties en 2566 pedagogisch medewerkers deel aan de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2020 waren er 73 bibliotheken, 781 locaties en 2931 pedagogisch medewerkers die deelnamen.

Hechte samenwerking bibliotheken en kinderopvang

Bij de meeste deelnemende bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek en bij alle bibliotheken is een medewerker hier specifiek verantwoordelijk voor, bij twee derde van de bibliotheken zijn er expliciet voor BoekStart bestemde personeelsuren. Om de leesbevordering van 0 tot 4-jarigen te stimuleren, werken bijna alle bibliotheken samen met kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, gemeentes en gezondheidszorg. Met het primair onderwijs werken bibliotheken in 2021 vaker samen dan in 2020. Van de deelnemende locaties heeft 81 procent een voorleescoördinator. Het percentage voorleescoördinatoren is in 2020 en 2021 laag in vergelijking met eerdere meetjaren.

Pedagogisch medewerkers gebruiken vaker digitale prentenboeken

Bij de pedagogisch medewerkers is tussen 2020 en 2021 weinig groei te zien in activiteiten met betrekking tot de leesbevordering. Alleen werken met digitale prentenboeken en ondersteunen van laagtaalvaardige ouders (beide speerpunten in landelijk beleid) wordt in 2021 meer gedaan dan in 2020. Maar dat wil nog niet zeggen dat het vaak wordt gedaan.

Kinderopvang: dagopvang en peuteropvang

In de peuteropvang zie je vaker dan in de dagopvang dat alle medewerkers getraind zijn in interactief voorlezen. Daarnaast is er vaker een uitnodigende voorleeshoek of collectie voorleesboeken die regelmatig vervangen wordt, waar de kinderen zelf bij kunnen en die duidelijk zichtbaar en frontaal is gepresenteerd. Ook zie je bij de peuteropvang vaker dan bij de dagopvang themacollecties die minstens een paar keer per jaar gewisseld of aangevuld worden en er zijn vaker afspraken gemaakt met betrekking tot laagtaalvaardige ouders. Pedagogisch medewerkers van de peuteropvang zeggen bijna alle activiteiten met betrekking tot leesbevordering vaker uit te voeren dan pedagogisch medewerkers van de dagopvang. Maar op de dagopvang zeggen pedagogisch medewerkers vaker dat kinderen geregeld uit zichzelf een boekje pakken of vragen om voorgelezen te worden dan op de peuteropvang.

Voorlezen is, zowel bij dagopvang- als peuteropvanglocaties, vaker een vast programmaonderdeel op de groep als er een voorleescoördinator aanwezig is of als meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers is getraind in interactief voorlezen. Op peuteropvanglocaties wordt bij aanwezigheid van een voorleescoördinator vaker dagelijks aan een individueel kind gevraagd of het voorgelezen wilt worden, wordt er vaker voorgelezen als een kind daarom vraagt en wordt er voor of na het voorlezen vaker met kinderen gepraat over een boek. Op dagopvanglocaties wordt er vaker voorgelezen aan de hele groep of een klein groepje kinderen als er een uitnodigende voorleeshoek is op alle groepen.

Colofon

Auteurs

DESAN Research Solutions: Jonneke Heesterbeek en Jannes Hartkamp

Met medewerking van

Stichting Lezen: Nicolien de Pater, Julienne van den Heuvel en Adriaan Langendonk. Namens SPN: Linda Voortman ,

In opdracht van

© Stichting Lezen (2022)

Deze publicatie is mogelijk gemaakt door een bijdrage vanuit het leesbevorderingsprogramma BoekStart (Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande toestemming van de auteurs en opdrachtgevers worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt.

Voorwoord

Sinds 2015 wordt de Monitor BoekStart in de kinderopvang uitgevoerd. Deze Monitor wordt, in opdracht van Stichting Lezen - vanuit het leesbevorderingsprogramma BoekStart (onderdeel van Kunst van Lezen - Stichting Lezen/Koninklijke Bibliotheek) - inhoudelijk samengesteld door onderwijsbureau Sardes en technisch uitgevoerd door onderzoeksbureau DESAN Research Solutions. Via een online rapportageportal en pdf's kunnen bibliotheken en locatiemanagers landelijke en instellingspecifieke resultaten inzien. Dit biedt hun de mogelijkheid om actief aan de slag te gaan met leesbevordering.

Dit rapport richt zich op een landelijke analyse en is door DESAN uitgevoerd.

Besproken worden:

- ontwikkelingen
- verschillen tussen soorten instellingen
- verbanden tussen data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/locatiemanagers en pedagogisch medewerkers.

Amsterdam, augustus 2022

Jonneke Heesterbeek
Jannes Hartkamp
DESAN Research Solutions

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	7
1.1	Achtergrond	7
1.2	Methode en respons	7
1.3	Verdeling van locaties naar type, provincie en duur BoekStart	8
1.4	Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type locatie, provincie en geslacht	9
1.5	Leeswijzer	10
	Afronding	11
	Betrouwbaarheid en significantie.....	11
2	Ontwikkelingen.....	13
2.1	Ontwikkelingen locatiemanagers	13
2.2	Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers	15
2.3	Ontwikkelingen met betrekking tot laaggeletterde ouders.....	17
3	Landelijke resultaten.....	18
3.1	Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken	19
3.2	Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen	21
3.3	Activiteiten pedagogisch medewerkers	25
4	Verbanden.....	33
4.1	Inleiding.....	33
4.2	Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart	33
4.3	Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator	34
4.4	Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie.....	35

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Sinds 2012 wordt de Monitor de Bibliotheek *op school* - basisonderwijs uitgevoerd. In 2014 is daar de Monitor voor het voortgezet onderwijs bijgekomen, in 2015 de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2015 namen 18 bibliotheken en 51 kinderopvanglocaties deel aan de Monitor BoekStart in de kinderopvang, in 2021 is dit gestegen naar 65 bibliotheken en 974 locaties. De deelnemende locaties krijgen door middel van rapportages (digitaal en in pdf) inzicht in hun eigen resultaten, waarbij de landelijke resultaten als referentie worden getoond. Doordat de deelname een groter volume heeft bereikt, kunnen op landelijk niveau ontwikkelingen worden gevolgd en analyses worden gedaan, bijvoorbeeld naar verschillen tussen typen kinderopvang en verbanden tussen het beleid van locaties en de activiteiten van pedagogisch medewerkers.

1.2 Methode en respons

De data waarop deze landelijke analyse is gebaseerd, zijn afkomstig uit de zeven metingen die DESAN Research Solutions namens Stichting Lezen in het kader van de Monitor BoekStart in de kinderopvang heeft uitgevoerd. De data worden verkregen via online vragenlijsten die door drie doelgroepen (bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren of locatiemanagers en pedagogisch medewerkers) worden ingevuld.

De BoekStartcoördinatoren van bibliotheken geven in de portal van de Monitor op welke kinderopvanginstellingen meedoen aan de Monitor. Zij geven aan wie de voorleescoördinator en/of locatiemanager en de pedagogisch medewerkers op de instellingen zijn en nodigen deze uit om een vragenlijst in te vullen. De BoekStartcoördinatoren vullen ook zelf als bibliotheekmedewerker een vragenlijst in. De voorleescoördinator en/of locatiemanagers en de pedagogisch medewerkers ontvangen een uitnodiging met een link naar de voor hen bestemde vragenlijst.

Vanaf 2016 is er een open aanmelding voor de Monitor BoekStart in de kinderopvang. In 2020 was het aantal bibliotheken en kinderopvanglocaties dat deelnam aan BoekStart in de kinderopvang lager dan normaal, omdat er door de omstandigheden rondom corona minder tijd en gelegenheid was om de Monitor uit te voeren. In 2021 lijkt het aantal kinderopvanglocaties te zijn gestegen en het aantal bibliotheken te zijn gedaald ten opzichte van de periode voor corona (2015-2019), maar het aantal bibliotheken en kinderopvanglocaties in 2021 is minder goed vergelijkbaar met de aantallen van 2015 tot en met 2020 (Tabel 1). Tot en met 2020 konden bibliotheken namelijk zelf bepalen of ze data verzamelen voor een basisbibliotheek of een onderliggende vestiging en of ze data verzamelden voor een overkoepelende kinderopvanglocatie of een onderliggende locatie. Vanaf 2021 is dit niet meer mogelijk en kunnen er alleen data worden verzameld voor basisbibliotheken en kinderopvanglocaties die geregistreerd staan in het Landelijk Register Kinderopvang (LRK). Hierdoor kunnen de aantallen in 2021 afwijken.

Ondanks dat het aantal bibliotheken dat in 2021 deelnam aan BoekStart in de kinderopvang is gedaald, is het aantal bibliotheekmedewerkers en voorleescoördinatoren dat deelnam gestegen ten opzichte van 2020 en 2019. Het aantal pedagogisch medewerkers is in 2021 lager dan in 2020 en 2019 (Tabel 1).

Tabel 1 Aantal deelnemers Monitor BoekStart per meting, 2015 - 2021

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bibliotheken	18	39	45	58	83	73	65
Kinderopvanglocaties	51	188	302	603	863	781	974
Bibliotheekmedewerkers	18	39	45	58	66	64	79
Locatiemanagers/ voorleescoördinatoren	51	188	302	603	707	669	814
Pedagogisch medewerkers	223	701	1251	1896	2731	2931	2566

De toetsing van de representativiteit van de deelnemende kinderopvanginstellingen ligt buiten het kader van deze analyse. De deelnemers aan de Monitor vormen slechts een deel van de deelnemers aan BoekStart in de kinderopvang, de deelnemers aan BoekStart in de kinderopvang vormen slechts een deel van alle kinderopvanglocaties in Nederland.

1.3 Verdeling van locaties naar type, provincie en duur BoekStart

Net als in voorgaande jaren zijn er meer deelnemende locaties peuteropvang (67%) dan dagopvang (53%) (Tabel 2). Omdat 160 locaties onder beide categorieën vallen tellen de percentages niet op tot 100 procent. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen peuteropvang en dagopvang, omdat peuteropvanginstellingen vooral gericht zijn op peuters, en dagopvanginstellingen even sterk op baby's als op dreumesen en peuters. Op bepaalde punten, bijvoorbeeld wat betreft voorlezen, zijn er duidelijke verschillen tussen peuteropvang en dagopvang.

Tabel 2 Verdeling van locaties naar type¹

	2018	2019	2020	2021
Dagopvang	51%	50%	49%	53%
Peuteropvang (opvang van peuters in ochtend- en/ of middagdelen)	61%	63%	65%	67%
n (totaal)	603	707	669	814

Bij een vergelijking van de verdeling van deelnemende locaties naar provincie valt nu vooral een daling van het *aandeel* van Noord-Brabant in de deelname op, maar dat komt door de groei in een aantal andere provincies. Het *aantal* deelnemende locaties in Noord-Brabant is ongeveer gelijk gebleven (Tabel 3).

¹ Voor 2018 werd een andere indeling gehanteerd ('kinderdagverblijf', 'peuterspeelzaal' en 'voorschool').

Tabel 3 Deelname locaties naar provincie per meting

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Friesland	-	5%	-	8%	10%	12%	14%
Groningen	4%	3%	5%	2%	4%	8%	6%
Drenthe	6%	12%	15%	11%	14%	15%	12%
Overijssel	0%	4%	10%	12%	10%	10%	7%
Gelderland	8%	9%	5%	8%	10%	5%	13%
Flevoland	-	1%	2%	-	-	-	0%
Noord-Holland	20%	12%	12%	16%	8%	9%	10%
Zuid-Holland	4%	4%	13%	16%	18%	14%	15%
Utrecht	8%	0%	3%	8%	9%	4%	6%
Noord-Brabant	18%	40%	33%	15%	12%	16%	9%
Limburg	12%	6%	-	1%	1%	3%	3%
Zeeland	14%	5%	3%	3%	4%	4%	5%
n (totaal)	51	188	302	603	707	669	814

Vergeleken met vorig jaar zijn er meer locaties die langer dan 24 maanden deelnemen aan BoekStart in de kinderopvang (Tabel 4).

Tabel 4 Duur deelname BoekStart per meting

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
0-12 maanden	33%	41%	35%	41%	28%	26%	24%
12-24 maanden	31%	24%	24%	23%	22%	18%	12%
24+ maanden	35%	34%	40%	36%	51%	57%	64%
n (totaal)	51	188	302	603	705	665	790

1.4 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type locatie, provincie en geslacht per meting

In tegenstelling tot de verdeling van *locaties* naar type (Tabel 2), is bij de pedagogisch medewerkers de dagopvang sterker vertegenwoordigd dan de peuteropvang. Per locatie doen er bij dagopvang dus gemiddeld meer medewerkers mee dan bij peuteropvang (Tabel 5).

Tabel 5 Verdeling van pedagogisch medewerkers naar type per meting

	2018	2019	2020	2021
Dagopvang	70%	72%	72%	68%
Peuteropvang	36%	33%	35%	42%
n (totaal)	1896	2731	2931	2566

Net als bij de vorige metingen is Noord-Brabant bij de pedagogisch medewerkers sterk vertegenwoordigd, zij het relatief minder sterk dan voor 2019. In 2021 zijn ook Zuid-Holland, Drenthe en Gelderland sterk vertegenwoordigd (Tabel 6).

Tabel 6 Deelname pedagogisch medewerkers naar provincie per meting

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Friesland	2%	3%	-	4%	4%	9%	7%
Groningen	4%	1%	5%	3%	4%	7%	3%
Drenthe	-	6%	8%	10%	9%	16%	14%
Overijssel	8%	6%	6%	9%	12%	9%	9%
Gelderland	2%	9%	4%	8%	12%	7%	13%
Flevoland	-	1%	1%	1%	-	-	-
Noord-Holland	20%	15%	11%	12%	9%	11%	9%
Zuid-Holland	14%	8%	15%	15%	21%	13%	16%
Utrecht	19%	-	5%	10%	10%	6%	7%
Noord-Brabant	19%	45%	44%	26%	16%	15%	15%
Limburg	1%	3%	-	-	1%	3%	5%
Zeeland	12%	3%	1%	2%	2%	3%	3%
in (totaal)	223	701	1251	1896	2731	2931	2566

Veel pedagogisch medewerkers hebben kinderen in meerdere leeftijdsgroepen. De meeste pedagogisch medewerkers hebben kinderen in de peuterleeftijd (78%), ongeveer de helft heeft (ook) kinderen in de dreumesleeftijd en/of babyleeftijd (beide 49%). De verdeling is ongeveer hetzelfde als in voorgaande jaren (Tabel 7).

Tabel 7 Deelname pedagogisch medewerkers naar leeftijd groep per meting (meerdere antwoorden mogelijk)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
babyleeftijd (0 - 1,5 jaar)	51%	52%	53%	49%	53%	51%	49%
dreumesleeftijd (1,5 – 2,5 jaar)	51%	54%	53%	53%	52%	52%	49%
peuterleeftijd (2,5 – 4)	74%	85%	81%	79%	76%	75%	78%
in (totaal)	223	701	1251	1895	2724	2925	2551

1.5 Leeswijzer

In dit rapport worden de data van bibliotheekmedewerkers, voorleescoördinatoren/locatiemanagers en pedagogisch medewerkers geanalyseerd. Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de landelijke ontwikkelingen vergeleken met de vorige meting. In Hoofdstuk 3 worden de landelijke resultaten van 2021 behandeld, waarin de activiteiten van bibliotheken, kinderopvanginstellingen en pedagogisch medewerkers aan bod komen. Daarbij wordt een uitsplitsing gemaakt tussen dagopvang en peuteropvang. In Hoofdstuk 4 wordt gekeken naar verdere verbanden, bijvoorbeeld naar de mogelijke relatie van de activiteiten van pedagogisch medewerkers met de duur van de deelname aan BoekStart in de kinderopvang en de aanwezigheid van een voorleescoördinator.

Aan het begin van elk hoofdstuk worden de resultaten van de analyses kort samengevat.

Afronding

De cijfers in dit rapport zijn ongewogen. Alle percentages zijn afgerond tot hele getallen. Dientengevolge is de som van de percentages niet altijd exact 100. Tenzij anders vermeld, zijn respondenten die een bepaalde vraag niet hebben beantwoord ('weet niet/geen antwoord') niet meegenomen in de percentering.

Betrouwbaarheid en significantie

In het rapport genoemde verschillen (tussen metingen of tussen groepen binnen een meting) zijn significant², tenzij anders wordt vermeld. Bij een steekproefonderzoek als dit worden uitkomsten verkregen die slechts met inachtneming van een bepaalde waarschijnlijkheid mogen worden vertaald naar de totale populatie van deelnemers aan BoekStart in de kinderopvang.

Statistiek geeft de mogelijkheid om op grond van de steekproefgrootte en de gevonden uitkomsten van het onderzoek zogenaamde betrouwbaarheidsintervallen te berekenen. Deze betrouwbaarheidsintervallen geven aan tussen welke twee waarden de uitkomst in de totale populatie valt indien de steekproefuitkomst naar de totale populatie vertaald wordt (mits de steekproef representatief is). Het betrouwbaarheidsinterval ligt altijd rond de uitkomst die in de steekproef is gevonden, met afwijkingmarges naar boven en beneden. Normaliter werkt men met '95%- betrouwbaarheidsintervallen' (ook wel: 'een significantieniveau van 95%'). Deze geven met 95% zekerheid aan tussen welke twee grenswaarden de betreffende waarde in de populatie valt. Wanneer bijvoorbeeld van 2500 pedagogisch medewerkers 50,0 procent een bepaald antwoord heeft gegeven, betekent dit dat we met 95 procent zekerheid kunnen zeggen dat het werkelijke percentage in de gehele populatie leerkrachten tussen 47,7 en 52,3 procent ligt (50,0% +/- 2,3%).

² $p < .05$: de waarschijnlijkheid dat een gevonden verschil toevallig is, is kleiner dan 5 procent.

2 Ontwikkelingen

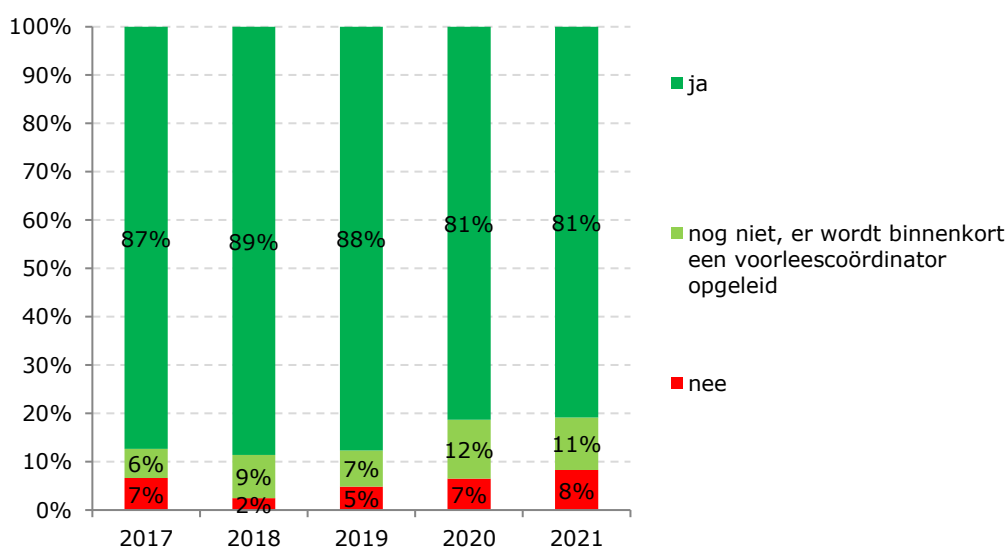
Het percentage locaties met een voorleescoördinator was in 2020 afgenomen ten opzichte van voorgaande meetjaren en in 2021 ongeveer gelijk gebleven. Dit is ook het geval voor het percentage pedagogisch medewerkers die zijn getraind in interactief voorlezen.

Er is in 2021 weinig groei te zien in de activiteiten die pedagogisch medewerkers uitvoeren met betrekking tot de leesbevordering. Alleen het werken met digitale prentenboeken wordt in 2021 vaker gedaan dan in 2020. Pedagogisch medewerkers weten minder vaak hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen, maar ze geven in 2021 wel vaker aan dat ze dit doen.

2.1 Ontwikkelingen locatiemanagers

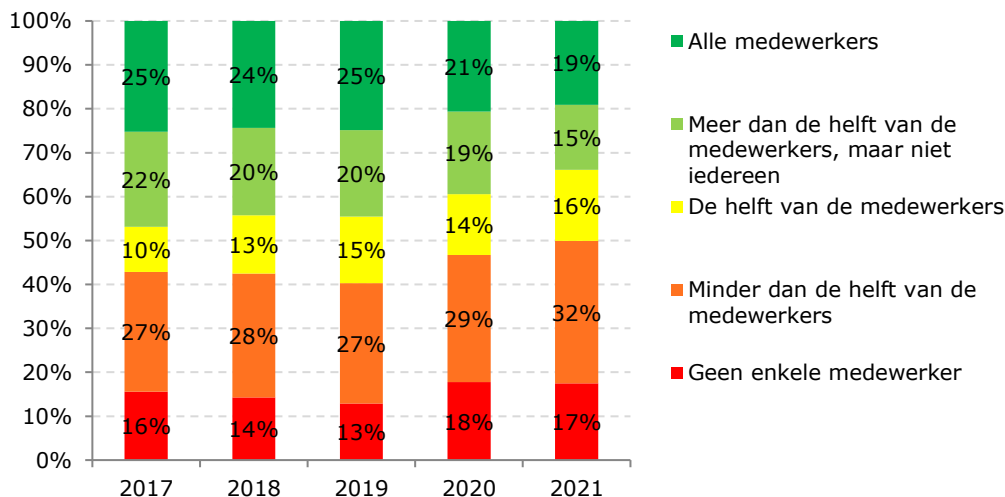
In vergelijking met 2019 zijn er in 2020 en 2021 duidelijk minder locaties met een voorleescoördinator. Het percentage locaties waar binnenkort een voorleescoördinator wordt opgeleid, is in 2020 en 2021 groter dan in voorgaande jaren. Dit komt doordat trainingen in die periode geen doorgang konden vinden vanwege Corona. Tussen 2020 en 2021 zijn geen significante verschillen gevonden (Grafiek 1). Verder beschikt nu 63 procent van de locaties over een voorleesplan, minder dan vorig jaar (69%). Dit hangt mogelijk samen met het resultaat dat er minder voorleescoördinatoren zijn opgeleid. Een voorleesplan wordt namelijk gemaakt door de voorleescoördinatoren. Het voorleesplan wordt door 76 procent ook uitgevoerd in de voorleespraktijk en voor 58 procent wordt het jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld. Uitvoering in de praktijk was vorig jaar frequenter (85%) (niet in grafiek).

Grafiek 1 **Is er een voorleescoördinator voor deze locatie?**

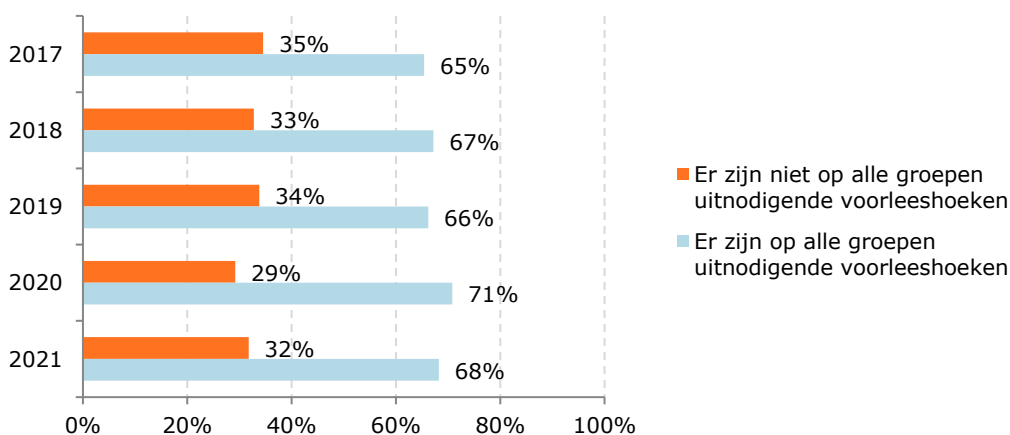
Het aantal locaties waarop minder dan de helft of geen enkele medewerker getraind is in het interactief voorlezen is in 2020 toegenomen ten opzichte van 2019, mogelijk is Corona hier debet aan. De antwoorden op de vraag hoeveel pedagogisch medewerkers er zijn getraind in het interactief voorlezen, zijn in 2021 ongeveer hetzelfde verdeeld als in 2020. Hierin zijn geen significante verschillen gevonden (Grafiek 2).

Grafiek 2 **Hoeveel pedagogisch medewerkers zijn getraind in het interactief voorlezen?**

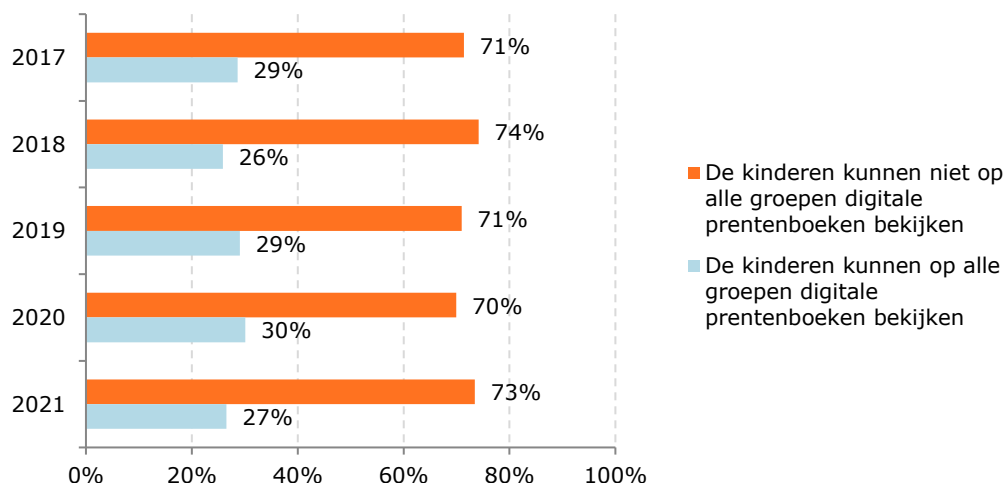
Ook bij een aantal andere punten is ongeveer dezelfde verdeling te zien als vorig jaar. Vorig jaar was bij 71 procent van de locaties een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen, nu is dat bij 68 procent het geval (niet significant) (Grafiek 3).

Grafiek 3 **Aanwezigheid uitnodigende voorleeshoek**

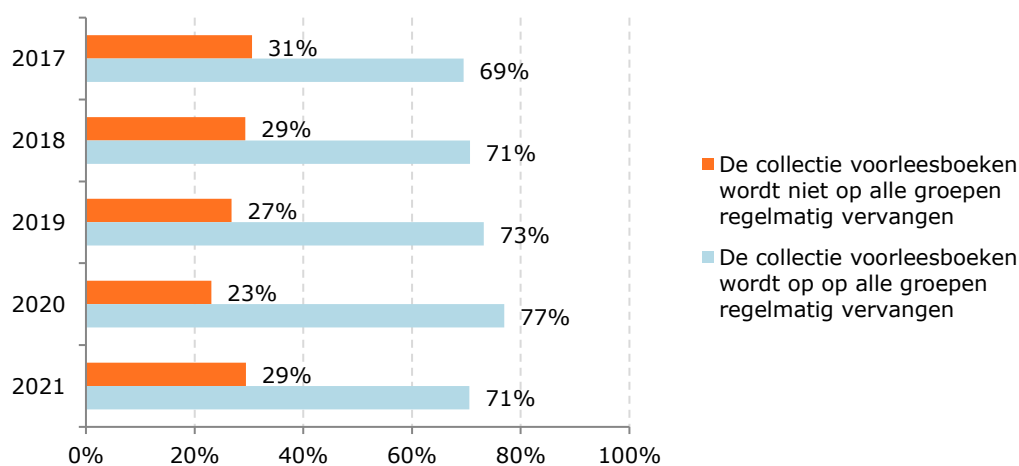
Het bekijken van digitale prentenboeken was vorig jaar bij 30 procent van de locaties mogelijk op alle groepen, nu bij 27 procent (niet significant) (Grafiek 4).

Grafiek 4 **Digitale prentenboeken**

Alleen bij het regelmatig vervangen van de collectie voorleesboeken is een significant verschil te zien bij de vergelijking van 2020 en 2021. In 2021 werd dit, mogelijk door Corona, minder vaak gedaan (71%) dan in 2020 (77%) (Grafiek 5 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**).

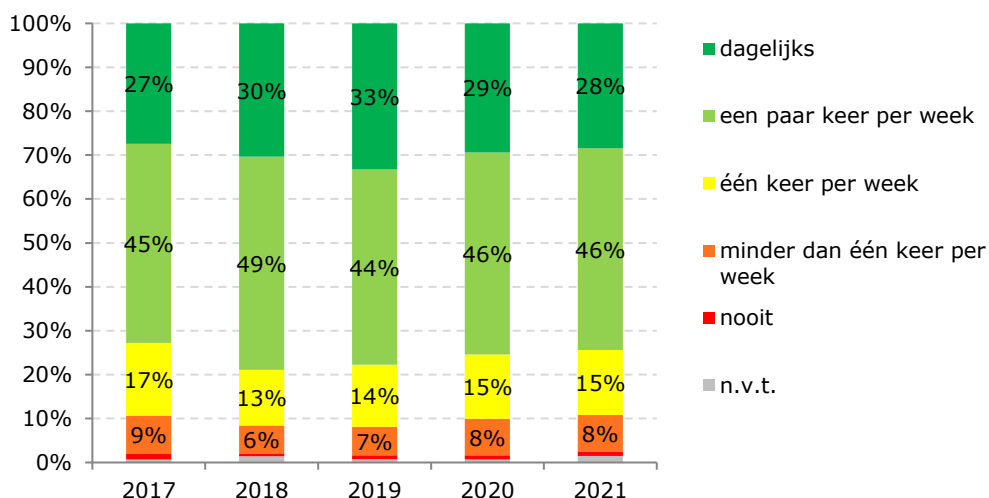
Grafiek 5 **Vervangen collectie voorleesboeken**

2.2 Ontwikkelingen pedagogisch medewerkers

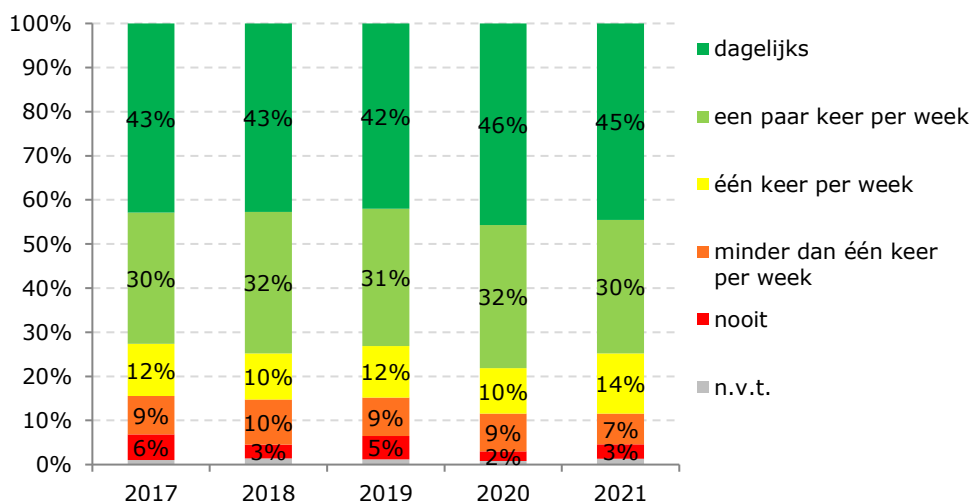
In vergelijking met vorig jaar lezen pedagogisch medewerkers ongeveer even vaak dagelijks spontaan voor buiten het vaste programma (Grafiek 6). Ook als we kijken hoeveel pedagogisch medewerkers voorlezen dagelijks als vast programmaonderdeel hebben, is er geen duidelijk verschil te zien (2020 en 2021 58%) (niet in grafiek).

Grafiek 6 **Ik lees spontaan voor buiten het vaste programma**

Pedagogisch medewerkers lazen in 2021 significant minder vaak minimaal een paar keer per week voor aan de hele groep (75%) dan in 2020 (78%) (Grafiek 7). Het percentage pedagogisch medewerkers dat minimaal een paar keer per week voorleest aan een klein groepje kinderen (2020: 79%, 2021: 77%) of aan individuele kinderen (2020: 63%, 2021: 64%) is niet significant afgenomen of toegenomen (niet in grafiek).

Grafiek 7 **Ik lees voor aan de hele groep**

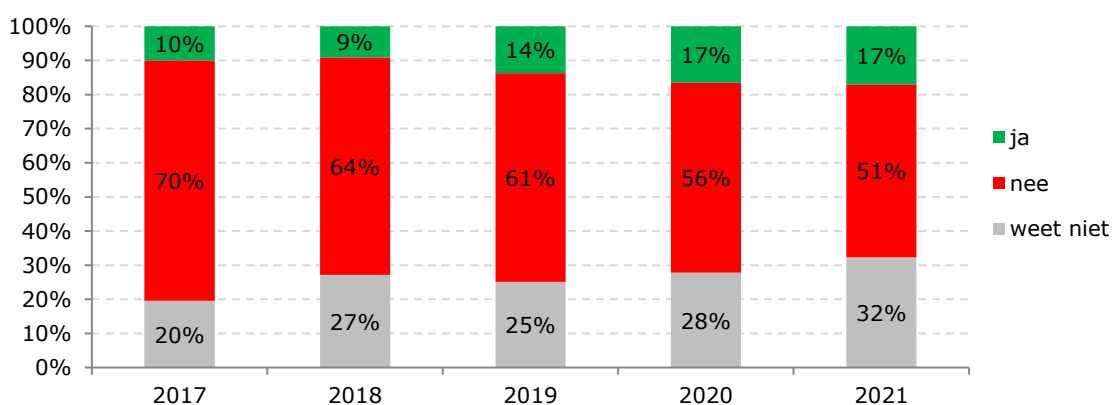
Verder praatten pedagogisch medewerkers in 2021 minder vaak met de kinderen over het boek voor of na het voorlezen (68% vaak of altijd t.o.v. 73% in 2020) en legden ze moeilijke woorden significant minder vaak uit (61% t.o.v. 65% in 2020). Ook hielpen ze significant minder vaak met het uitzoeken van een boek (25% vaak of altijd t.o.v. 29% in 2020) (niet in grafiek).

In 2021 werken pedagogisch medewerkers wel significant vaker minimaal een keer per week met digitale prentenboeken (15%) dan in 2020 (13%), maar ze stellen tijdens het gebruik minder vaak vragen over de digitale prentenboeken³ (22% vaak of altijd t.o.v. 28% in 2020) (niet in grafiek).

2.3 Ontwikkelingen met betrekking tot laagtaalvaardige ouders

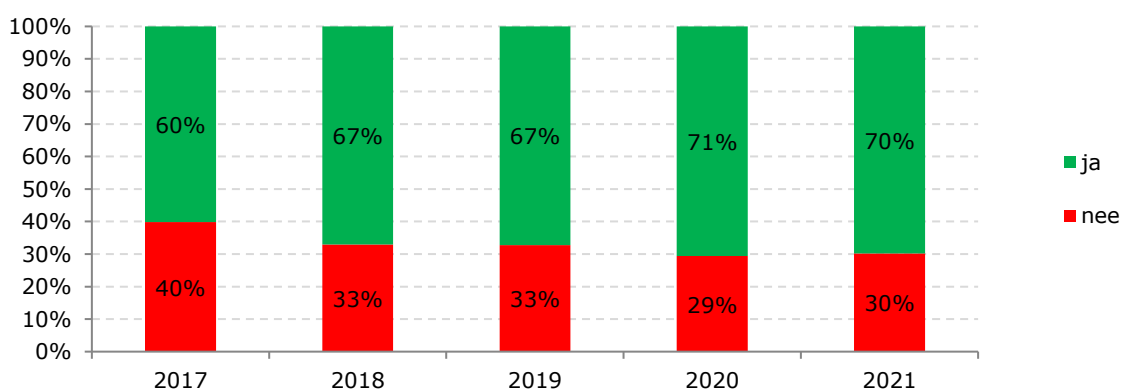
Op de locaties zijn in 2020 en 2021 ongeveer even vaak afspraken gemaakt met betrekking tot laagtaalvaardige ouders (17%)⁴ (Grafiek 8).

Grafiek 8 **Afspraken met betrekking tot het omgaan met laagtaalvaardige ouders?**

Pedagogisch medewerkers weten in 2021 ook ongeveer even vaak als in 2020 hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen (70% en 71%) (Grafiek 9).

Grafiek 9 **Weet je hoe je laagtaalvaardige ouders kunt herkennen?**

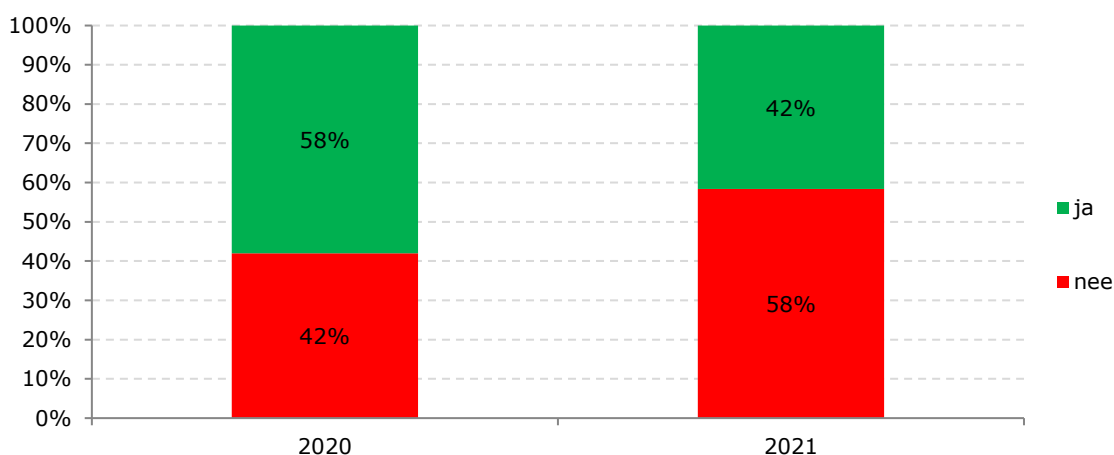
In 2021 geven pedagogisch medewerkers minder vaak aan dat ze weten hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen thuis (42%) dan in 2020 (58%) (Grafiek 10). Maar daarentegen is het percentage pedagogisch

³ In 2020 werd gevraagd of er vragen worden gesteld 'tijdens of na' het gebruik van digitale prentenboeken. In 2021 is de vraag aangepast en is gevraagd of er vragen worden gesteld 'tijdens' het gebruik van digitale prentenboeken.

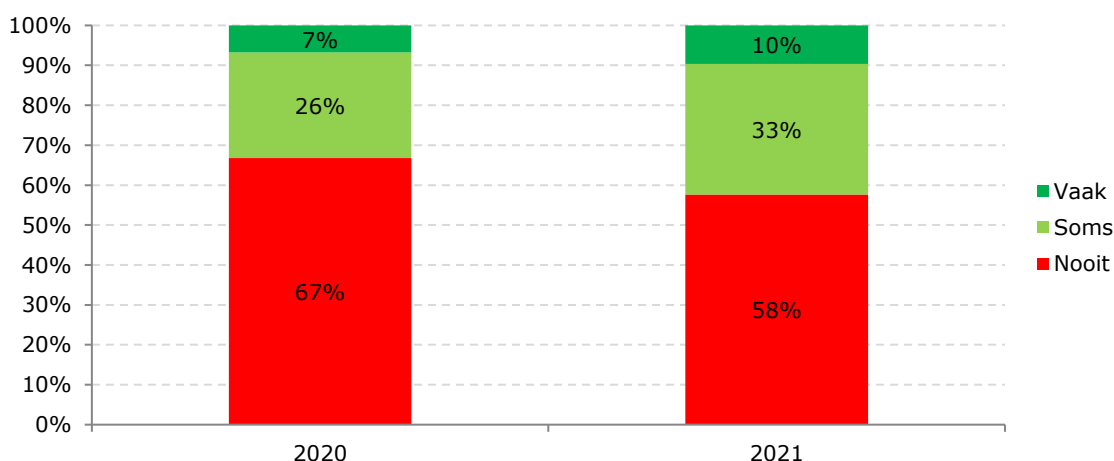
⁴ In dit meetjaar en in deze landelijke analyse spreken we over laagtaalvaardige ouders. Tot en met 2019 spraken we over laaggeletterde ouders, omdat deze term toen werd gebruikt in de vragenlijsten.

medewerkers dat zegt laagtaalvaardige ouders soms of vaak te ondersteunen bij het voorlezen thuis in 2021 hoger (43%) dan in 2020 (33%) (Grafiek 11). Pedagogisch medewerkers die weten hoe ze laagtaalvaardige ouders moeten ondersteunen bij het voorlezen thuis, doen dit niet altijd. Van de pedagogisch medewerkers die hebben aangegeven wel te weten hoe ze laagtaalvaardige ouders moeten ondersteunen, heeft in 2021 41 procent aangegeven dit nooit te doen en van de pedagogisch medewerkers die hebben aangegeven niet te weten hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen, heeft in 2021 30 procent aangegeven dit soms of vaak te doen (niet in grafiek).

Grafiek 10 **Weet je hoe je laagtaalvaardige ouders kunt ondersteunen bij het voorlezen thuis?**⁵

Grafiek 11 **Ik ondersteun taalzwakke ouders bij het voorlezen thuis.**⁶

⁵ In grafiek 10 worden de jaren 2017 tot en met 2019 niet getoond, omdat deze vraag in die meetjaren nog niet werd gesteld.

⁶ In grafiek 11 worden de jaren 2017 tot en met 2019 niet getoond, omdat deze vraag in die meetjaren nog niet werd gesteld.

3 Landelijke resultaten

Bij de meeste bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek (96%) en bij alle bibliotheken is een medewerker er specifiek verantwoordelijk voor. Ten behoeve van de leesbevordering van 0- tot 4-jarigen werken in 2021 veel meer locaties samen met het primair onderwijs (81%) dan in 2020 (53%). Van de deelnemende locaties heeft 81 procent een voorleescoördinator en 63 procent een voorleesplan. In de peuteropvang wordt het voorleesplan vaker uitgevoerd in de voorleespraktijk dan in de dagopvang. Daarnaast is er bij de peuteropvang vaker een uitnodigende voorleeshoek, collectie voorleesboeken die regelmatig vervangen wordt en themacollecties die minstens een paar keer per jaar gewisseld of aangevuld worden.

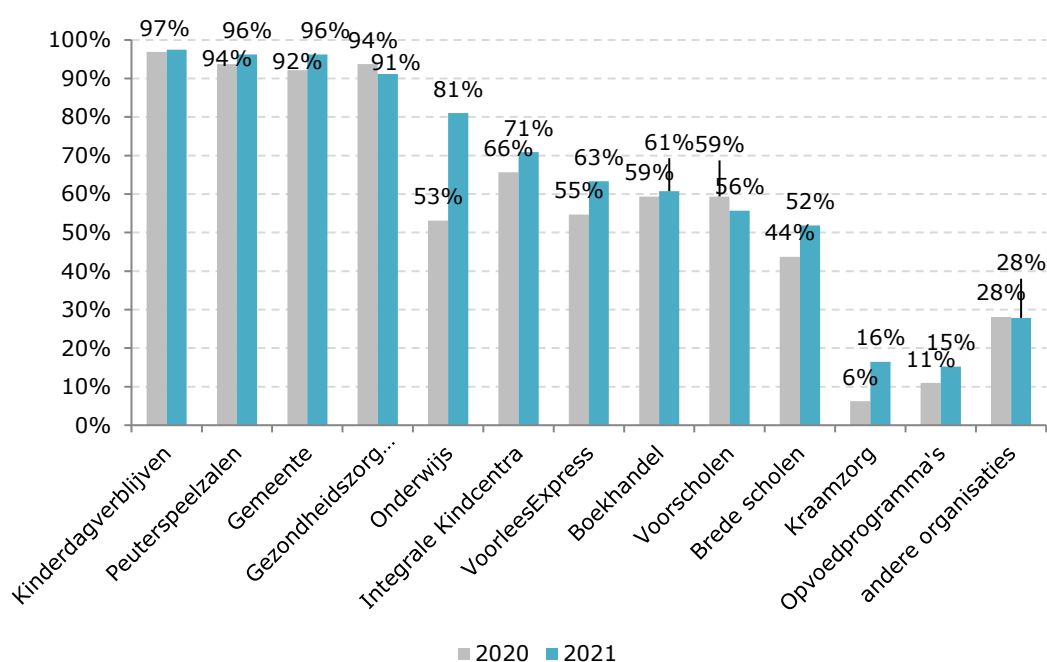
Bijna alle activiteiten met betrekking tot leesbevordering worden door pedagogisch medewerkers van de peuteropvang vaker uitgevoerd dan door pedagogisch medewerkers van de dagopvang. Maar op de dagopvang zeggen pedagogisch medewerkers vaker dat de kinderen geregeld uit zichzelf een boekje pakken of vragen om voorgelezen te worden dan op de peuteropvang.

3.1 Beleid, samenwerking en activiteiten bibliotheken

Bij de meeste bibliotheken is BoekStart in de kinderopvang opgenomen in het beleid van de bibliotheek (96%). Bij alle bibliotheken is een medewerker specifiek verantwoordelijk voor BoekStart in de kinderopvang (100%), met (66%) of zonder (34%) expliciet daarvoor bestemde personeelsuren. De meeste van deze medewerkers (n=78) zijn HBO geschoold (86%). Bij bibliotheken met expliciet voor BoekStart in de kinderopvang bestemde personeelsuren (n=43) is het gemiddelde aantal in 2021 20,3 personeelsuren per week. In 2020 was dit nog 14,3 personeelsuren per week.

Vrijwel alle bibliotheken werken voor de leesbevordering van 0- tot 4-jarigen samen met kinderdagverblijven (97%), peuterspeelzalen (96%), gemeentes (96%), en jeugdgezondheidszorg (91%). De organisaties waarmee bibliotheken samenwerken verschillen niet significant van 2020. Alleen met het onderwijs werken bibliotheken in 2021 significant vaker samen (81%) dan in 2020 (53%) (Grafiek 12).

Grafiek 12 Samenwerking bibliotheek in leesbevordering 0-4 jaar⁷

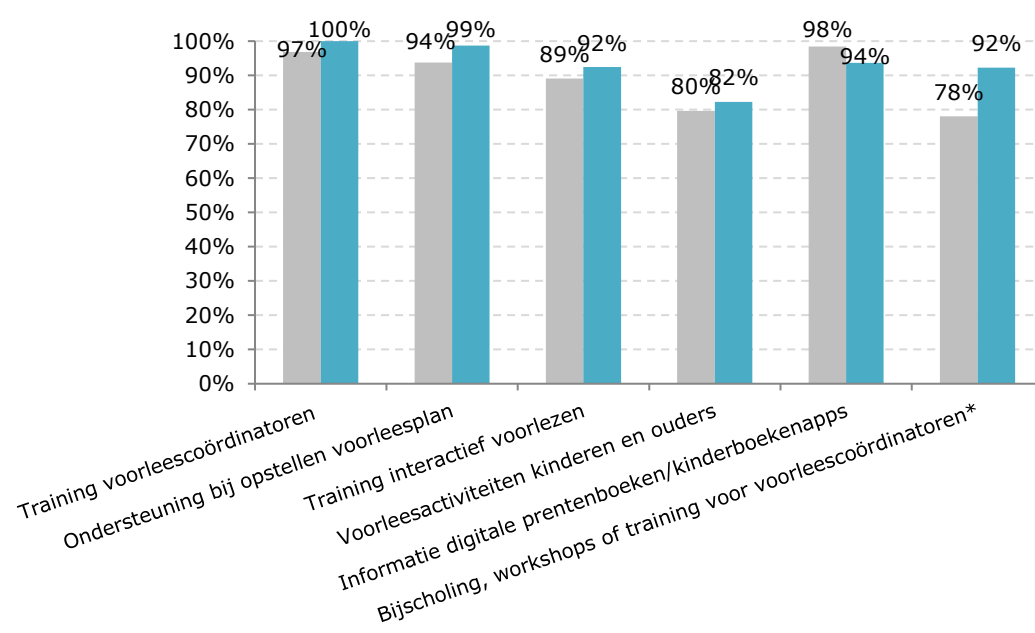
Bibliotheken die voor de leesbevordering van 0- tot 4-jarigen samenwerken met de betreffende instellingen, werken voor BoekStart in de kinderopvang samen met gemiddeld 17 kinderdagverblijven, 14 peuterspeelzalen en 9 voorscholen.

Alle bibliotheken overleggen regelmatig over BoekStart in de kinderopvang met het management van kinderopvangorganisaties (100%). Bijna drie kwart overlegt met alle betrokken organisaties (71%) en ruim een kwart met enkele organisaties (29%). Daarnaast bezoekt een medewerker bij bijna alle bibliotheken de kinderopvanglocaties om te kijken naar de voorleesomgeving (leeshoek en collectie) en er advies over te geven (94%). Bij bijna de helft van de bibliotheken wordt dat regelmatig gedaan bij iedere organisatie die deelneemt aan BoekStart in de kinderopvang (44%), bij een deel eenmalig bij elke organisatie die begint met BoekStart in de kinderopvang (27%) en bij een deel bij enkele organisaties die deelnemen (23%).

⁷ Voorbeelden van andere organisaties zijn welzijnsorganisaties, logopedie organisaties, Humanitas, verloskundigenpraktijken, cultuurinstellingen en gastouderbureau's.

Alle bibliotheken bieden in 2021 trainingen aan voor voorleescoördinatoren (100%). De verschillen in activiteiten die de bibliotheek organiseert voor kinderopvanginstellingen tussen 2020 en 2021 zijn over het algemeen niet significant. Het percentage bibliotheken dat bijscholing, workshops of trainingen voor voorleescoördinatoren organiseert (92%) is wel significant hoger dan in 2020 (78%), maar in 2020 werd nog gevraagd of er via de bibliotheek studiebijeenkomsten voor voorleescoördinatoren worden aangeboden i.p.v. bijscholing, workshops of trainingen (Grafiek 13).

Grafiek 13 **Activiteiten bibliotheek voor kinderopvanginstellingen in BoekStart**

* ipv. Bijscholing, workshops of training stond er in 2020 studiebijeenkomsten

3.2 Beleid, samenwerking en activiteiten kinderopvanginstellingen

Van de locaties in de Monitor doet dit jaar meer dan de helft langer dan 24 maanden mee aan BoekStart in de kinderopvang (64%), 12 procent 12 tot 24 maanden en een kwart minder dan 12 maanden (24%). Er zijn hierin geen duidelijke verschillen gevonden tussen de dagopvang en peuteropvang. Bijna alle locaties (96%) werken sinds de start van BoekStart in de kinderopvang samen met de bibliotheek, bijna twee derde regelmatig (65%) en bijna een derde incidenteel (31%). Dit gebeurt in de peuteropvang vaker (98%) dan in de dagopvang (95%) (niet in grafiek)⁸.

⁸ Bij de significantietoetsen is gekeken naar de verschillen tussen de locaties waarvoor is aangegeven alleen te vallen onder dagopvang of peuteropvang. De locaties waarvoor is aangegeven dat ze vallen onder beide categorieën (dagopvang en peuteropvang) worden in deze significantietoetsen buiten beschouwing gelaten. In de grafieken worden de locaties die onder beide categorieën vallen wel meegenomen, bij 'TOTAAL'.

Van de deelnemende locaties heeft 81 procent een voorleescoördinator (Grafiek 14), bij 11 procent wordt binnenkort een voorleescoördinator opgeleid (niet in grafiek). Bij de dagopvang (83%) is vaker een voorleescoördinator aangesteld dan in de peuteropvang (77%). Bijna een derde van de deelnemende locaties heeft een voorleesplan (63%) en bij 16 procent van de locaties is dat in voorbereiding. Als het plan aanwezig is, wordt het in 75 procent van de gevallen uitgevoerd in de voorleespraktijk. In de peuteropvang wordt het voorleesplan vaker uitgevoerd in de voorleespraktijk (80%) dan in de dagopvang (70%). In meer dan de helft van de gevallen wordt het voorleesplan jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld (58%) (Grafiek 14). Ongeveer een kwart zegt dit niet jaarlijks bij te stellen (28%) en 14 procent geeft een ander antwoord. Bijvoorbeeld dat ze nog maar net zijn gestart met het voorleesplan en dat het daarom nog niet is geëvalueerd, of dat de frequentie waarmee ze het plan evalueren de afgelopen jaren anders is geweest vanwege corona. In de frequentie waarmee het voorleesplan wordt geëvalueerd zijn geen significante verschillen naar type kinderopvang (niet in grafiek).

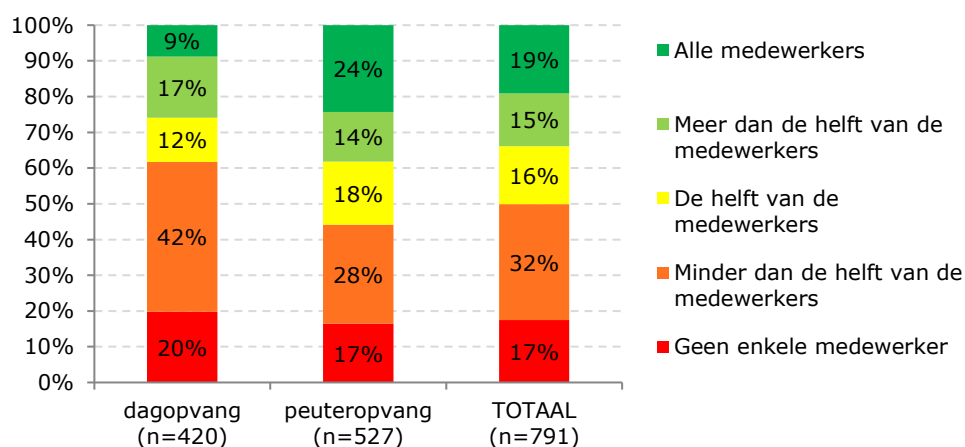
Ongeveer een derde van de locaties (29%) werkt samen met het basisonderwijs aan leesbevordering ('doorgaande leeslijn'). In de peuteropvang wordt er hier vaker aan gewerkt (34%) dan in de dagopvang (27%). Bij 75 procent van de locaties komt leesbevordering in het teamoverleg minstens een paar keer per jaar aan de orde (waarvan bij 7% maandelijks of vaker). Ook dit gebeurt vaker in de peuteropvang (77%) dan in de dagopvang (74%) (Grafiek 14).

Grafiek 14 **Beleid en samenwerking locaties naar type**

Bij een kwart van de locaties die vallen onder peuteropvang zijn alle pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen (24%), bij de dagopvang is dat 9 procent (Grafiek 15).

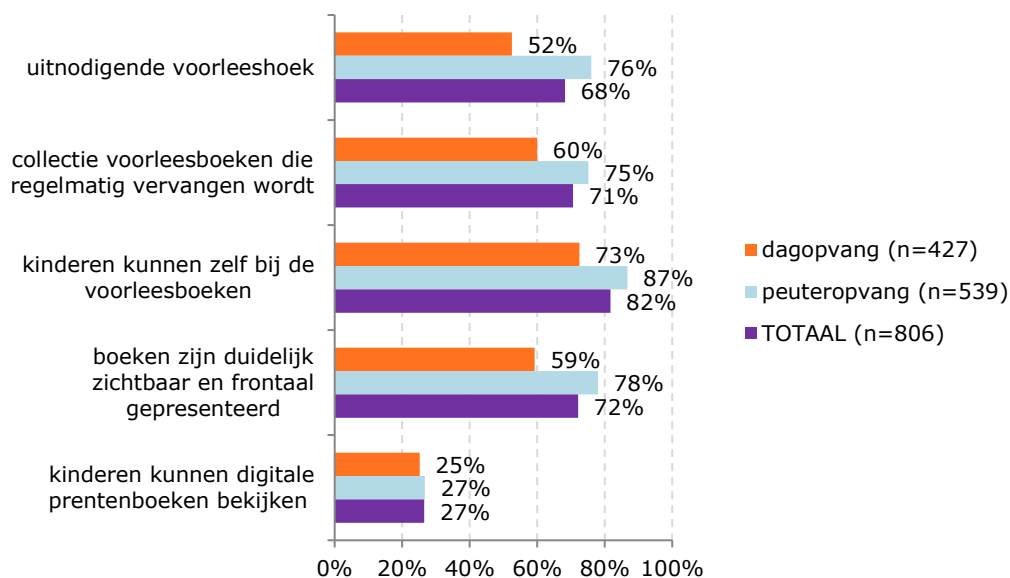
Grafiek 15 **Aandeel pedagogisch medewerkers getraind in interactief voorlezen⁹**

Locaties die vallen onder de categorie peuteropvang hebben in vergelijking met dagopvang vaker op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek (76% vs. 52%) en een collectie voorleesboeken die regelmatig wordt vervangen (75% vs. 60%), waar de kinderen zelf bij kunnen (87% vs. 73%) en die duidelijk zichtbaar en frontaal wordt gepresenteerd (78% vs. 59%). Bij een minderheid van de locaties kunnen kinderen op alle groepen digitale prentenboeken bekijken (27%). Dit percentage verschilt niet significant van elkaar als je de dagopvang en peuteropvang met elkaar vergelijkt (Grafiek 16).

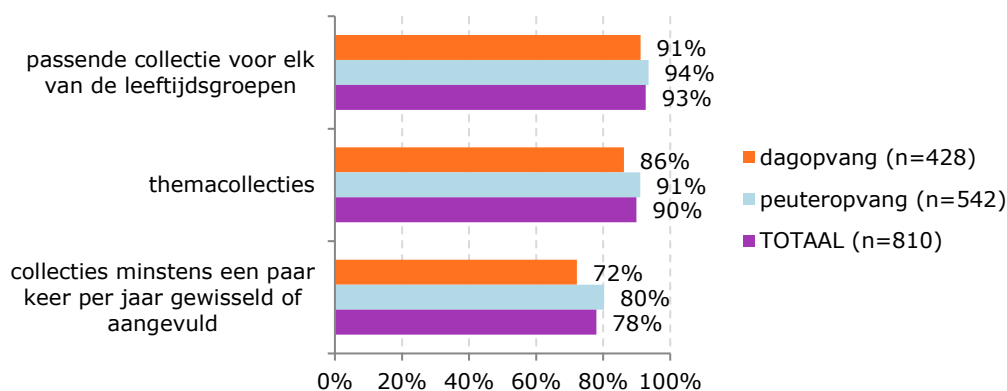
⁹ Omdat sommige locaties vallen onder dagopvang en peuteropvang, tellen de n van de dagopvang en de n van de peuteropvang niet op tot de totale n.

Grafiek 16 **Percentage locaties met ... op alle groepen**

De meeste locaties in de Monitor BoekStart in de kinderopvang hebben passende collecties voor elk van de leeftijdsgroepen (93%) en themacollecties (90%). De themacollecties hebben ze op de peuteropvang vaker (91%) dan op de dagopvang (86%). De collecties worden ook op ruim driekwart van de locaties (78%) minstens een paar keer per jaar aangevuld of gewisseld. Ook dit wordt op de peuteropvang vaker gedaan (80%) dan op de dagopvang (72%) (Grafiek 17).

Grafiek 17 **Percentage locaties met ... op alle groepen**

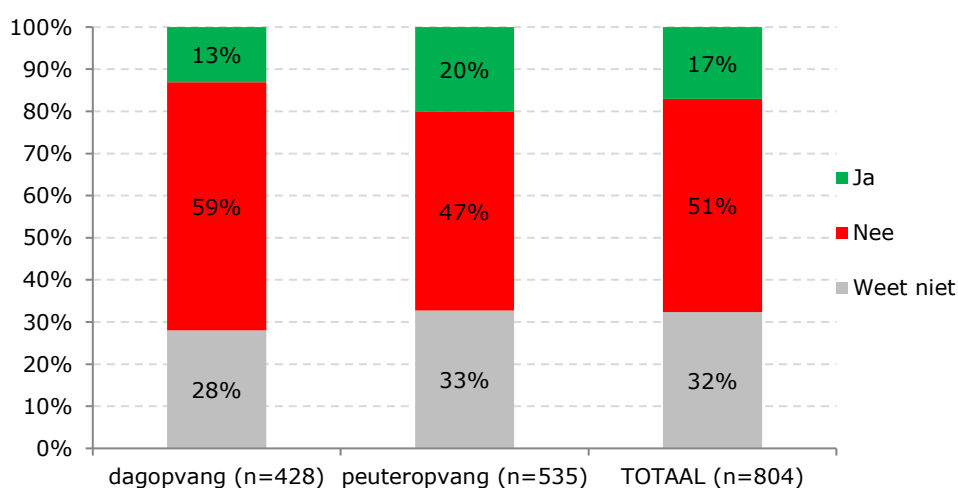

Locaties die de collectie wisselen of aanvullen, doen dat zowel via de bibliotheek (75%) als met eigen inkoop (87%). Een deel wisselt/vult de collectie aan op een andere manier (9%), bijvoorbeeld met gekregen boeken of uit eigen voorraad.

Van locaties met peuteropvang heeft minder dan de helft een speciaal aanbod voor VVE-groepen voor kinderen (43%) en soms ook voor ouders (14%), op de dagopvang zie je dit minder vaak (27% - 7%) (niet in grafiek).

In de helft van de instellingen (51%) zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot de omgang met laagtaalvaardige ouders. In instellingen met dagopvang zijn er vaker geen afspraken gemaakt (59%) dan in de instellingen met peuteropvang (47%) (Grafiek 18). Wanneer er afspraken zijn gemaakt, dan gaan deze afspraken vaak over het extra voorlichting geven aan ouders, het betrekken van ouders bij voorleesactiviteiten en het aanmoedigen van ouders om voor te lezen.

Grafiek 18 **Zijn er in uw instelling afspraken gemaakt m.b.t. het omgaan met laagtaalvaardige ouders?**

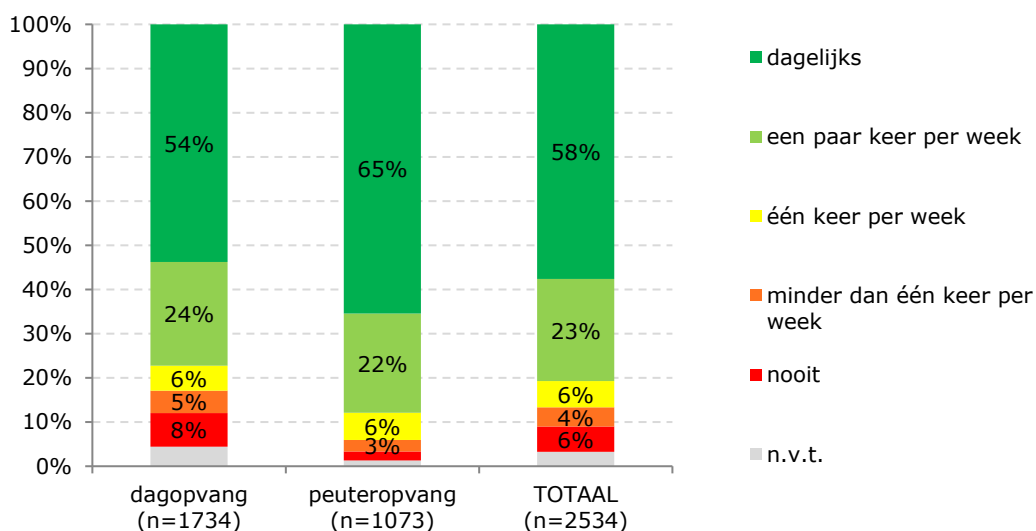
Bijna drie kwart van de pedagogisch medewerkers (70%) zegt te weten hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen herkennen en minder dan de helft zegt te weten hoe ze laagtaalvaardige ouders kunnen ondersteunen bij het voorlezen thuis (42%) (niet in grafiek).

3.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers

Bijna alle pedagogisch medewerkers van de peuteropvang hebben kinderen in de peuterleeftijd (2,5 - 4) in hun groep (99%), een kwart (26%) heeft daarnaast ook kinderen in de dreumesleeftijd (1,5 - 2,5) en ruim een tiende heeft ook kinderen van babyleeftijd in de groep (13%). Medewerkers van de dagopvang hebben even vaak kinderen van babyleeftijd (0 - 1,5) in hun groep (72%) als kinderen van dreumesleeftijd (66%) of peuterleeftijd (68%) (niet in grafiek).

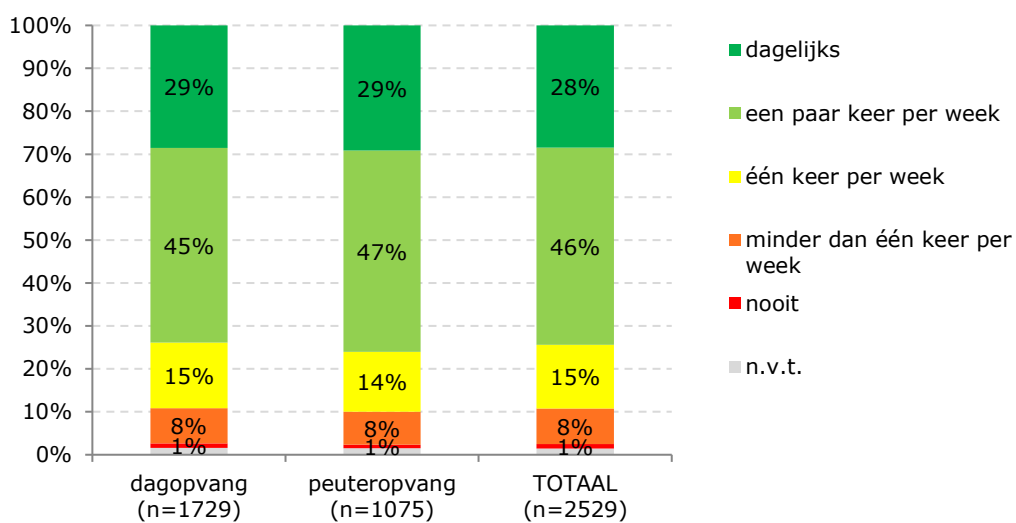
Voorlezen is voor meer dan de helft van de pedagogisch medewerkers (58%) dagelijks een vast programma-onderdeel op hun groep. Bij de dagopvang is het iets minder vaak een vast programma/onderdeel (54%) dan bij peuteropvang (65%) (Grafiek 19).

Grafiek 19 **Frequentie 'Voorlezen is een vast programma-onderdeel op mijn groep'**

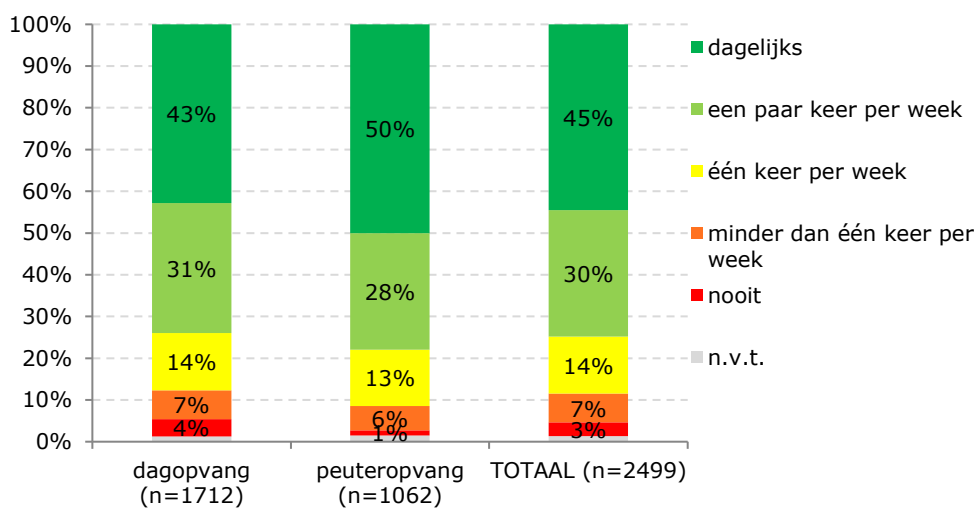
Daarnaast leest ruim een kwart (28%) dagelijks spontaan voor buiten het vaste programma. In de dagopvang en peuteropvang gebeurt dit ongeveer even vaak (Grafiek 20).

Grafiek 20 **Frequentie 'Ik lees spontaan voor buiten het vaste programma'**

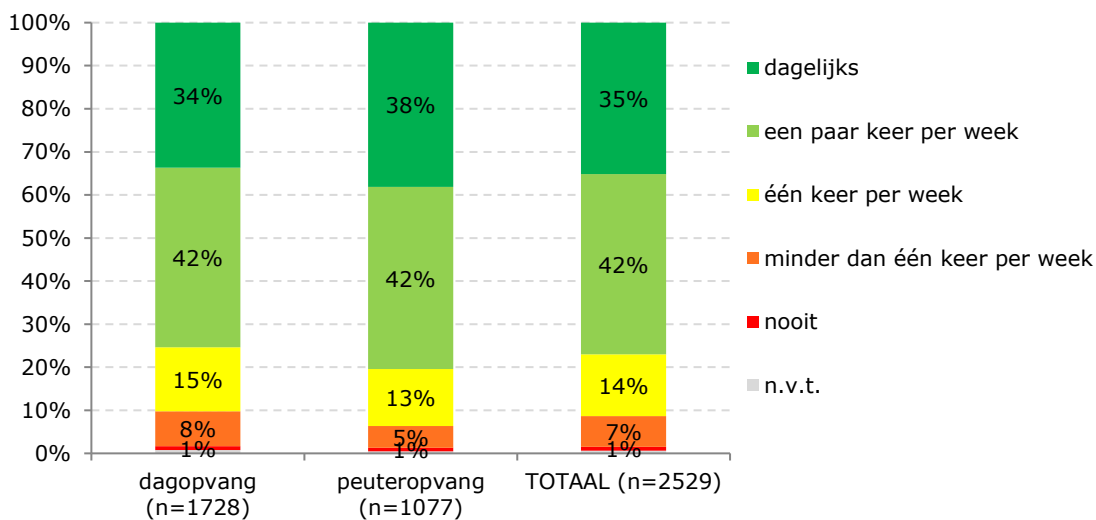

Bijna de helft van de pedagogisch medewerkers leest dagelijks voor aan de hele groep (45%), ruim een derde aan een klein groepje kinderen (35%). In de peuteropvang leest men vaker voor aan de hele groep en vaker aan een klein groepje kinderen dan in de dagopvang (Grafiek 21-22). In de dagopvang leest 28 procent van de pedagogisch medewerkers dagelijks voor aan de babygroep (Grafiek 23).

Grafiek 21 **Frequentie 'Ik lees voor aan de hele groep'**

Grafiek 22 **Frequentie 'Ik lees voor aan een klein groepje kinderen'**

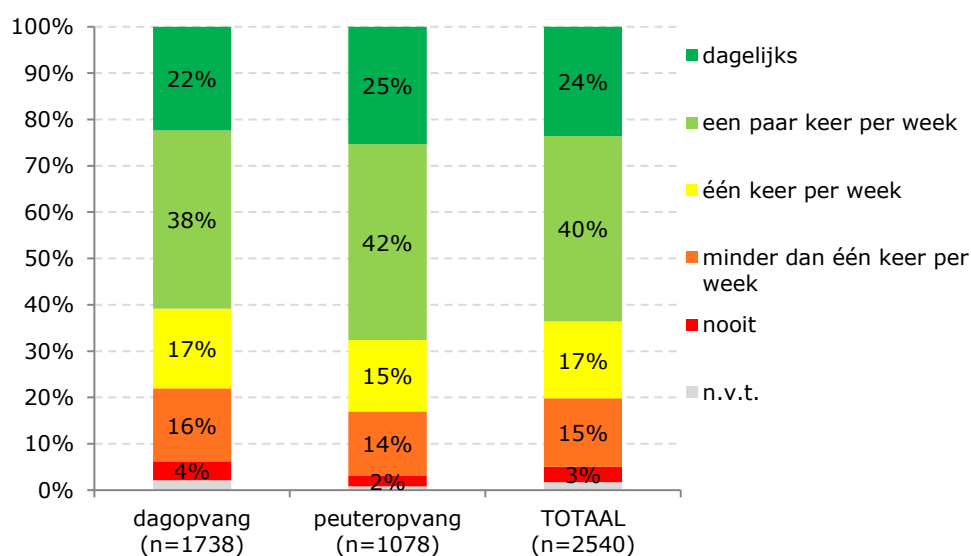

Grafiek 23 **Frequentie 'Ik lees voor aan de babygroep'**¹⁰

Een kwart van de pedagogisch medewerkers vraagt dagelijks aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (24%). In de peuteropvang wordt dit iets vaker dagelijks gevraagd (25%) dan in de dagopvang (22%) (Grafiek 24).

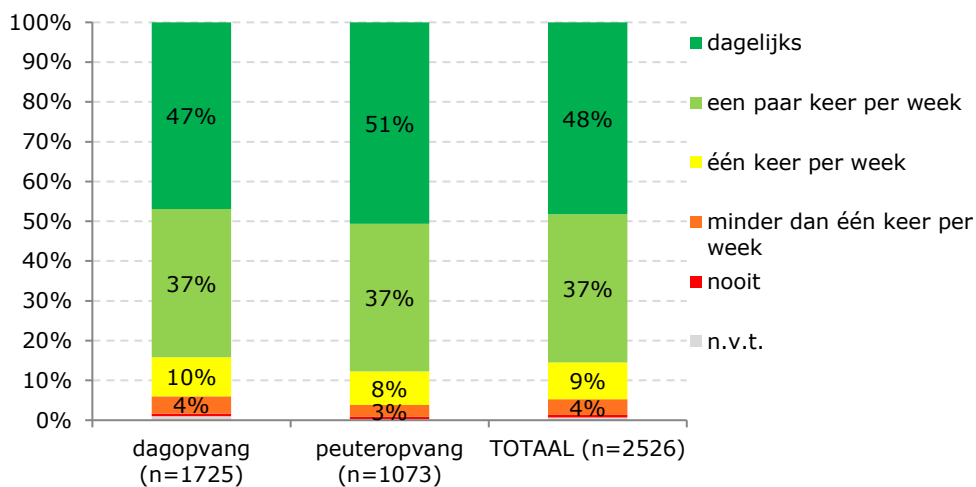
Grafiek 24 **Frequentie 'Ik vraag een individueel kind of het voorgelezen wil worden'**

De helft van de pedagogisch medewerkers (48%) nodigt dagelijks kinderen uit om zelf een boekje te lezen of bekijken. Dit gebeurt iets vaker in de peuteropvang (Grafiek 25).

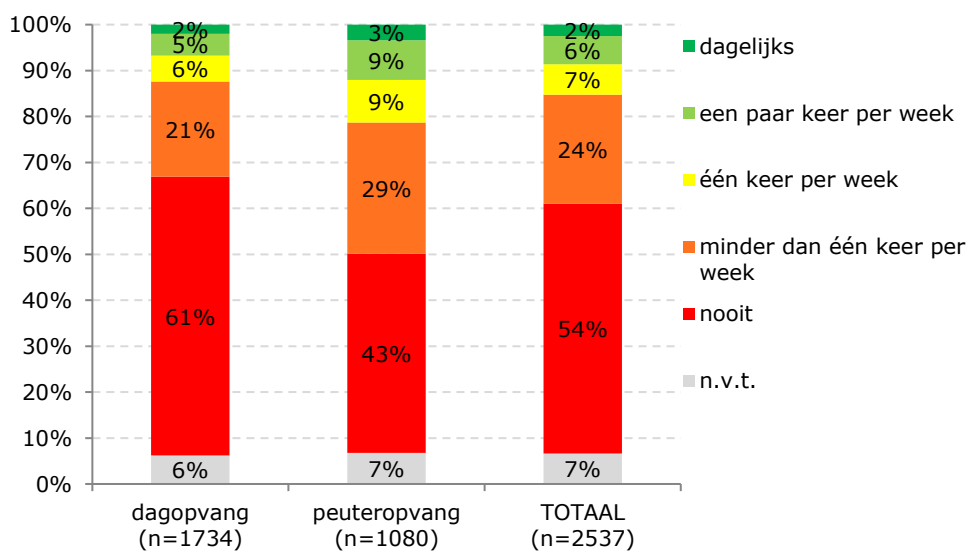
¹⁰ De data van de peuteropvang wordt hier niet getoond, omdat de vraag in deze groep niet relevant is.

Grafiek 25 **Frequentie 'Ik nodig kinderen uit om zelf een boekje te lezen/bekijken'**

Meer dan de helft van de medewerkers werkt nooit met digitale prentenboeken (54%). Bij de dagopvang wordt vaker aangegeven dat er nooit mee wordt gewerkt (61%) dan bij de peuteropvang (43%) (Grafiek 26).

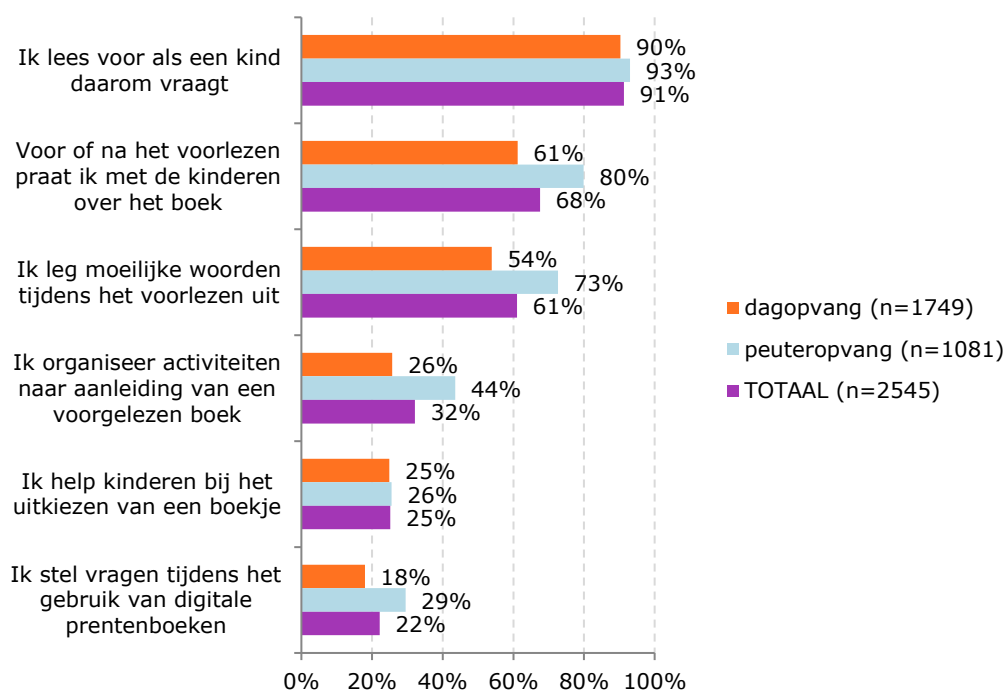
Grafiek 26 **Frequentie 'Ik werk met digitale prentenboeken'**

Bijna alle pedagogisch medewerkers lezen altijd of vaak voor als een kind daarom vraagt (91%), ruim twee derde praat voor of na het voorlezen over het boek (68%), meer dan de helft legt moeilijke woorden tijdens het voorlezen uit (61%), ongeveer

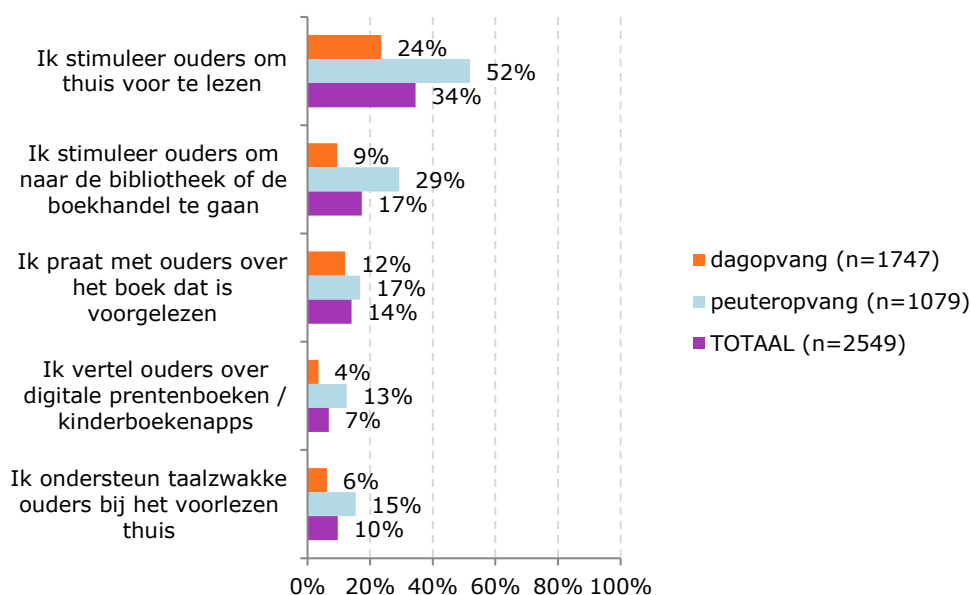
een derde organiseert activiteiten naar aanleiding van een voorgelezen boek (32%) en ongeveer een kwart helpt kinderen altijd of vaak bij het uitkiezen van een boek (25%) of stelt vragen tijdens het gebruik van digitale prentenboeken (22%). Vooral het praten over een boek, het uitleggen van moeilijke woorden, het organiseren van activiteiten en het stellen van vragen tijdens het gebruik van digitale prentenboeken gebeurt vaker bij de peuteropvang dan bij de dagopvang (Grafiek 27).

Grafiek 27 **Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak' of 'altijd')**

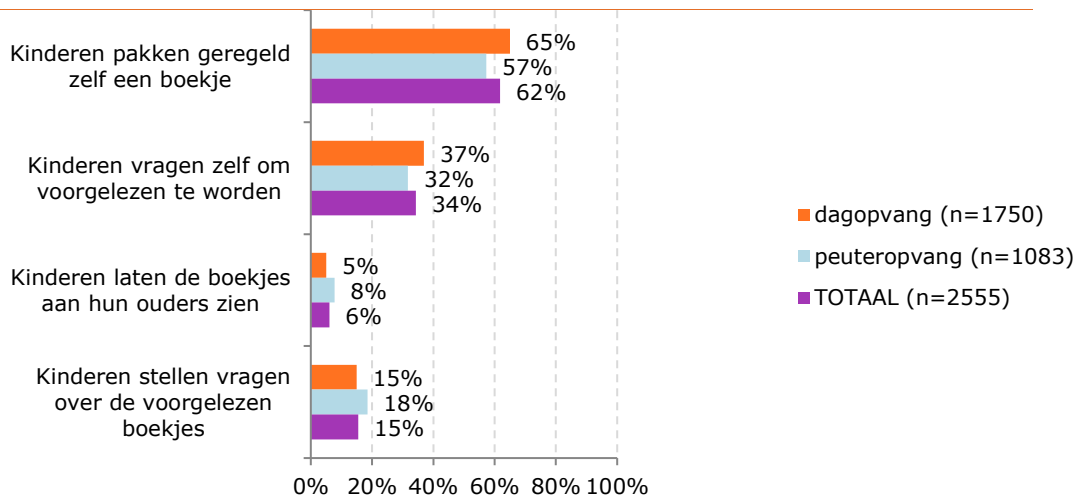
Pedagogisch medewerkers van de peuteropvang stimuleren ouders vaker om thuis voor te lezen (52%) en om naar de bibliotheek of boekhandel te gaan (29%) dan pedagogisch medewerkers van de dagopvang (respectievelijk 24% en 9%). Ook de overige activiteiten met ouders voeren pedagogisch medewerkers op de peuteropvang vaker uit dan pedagogisch medewerkers op de dagopvang (Grafiek 28).

Grafiek 28 **Activiteiten pedagogisch medewerkers (% 'vaak')**

In de dagopvang pakken kinderen – volgens hun pedagogisch medewerkers – vaker zelf een boekje (65%) en vragen zij vaker zelf om voorgelezen te worden (37%) dan in de peuteropvang (respectievelijk 57% en 32%) (Grafiek 29).

Grafiek 29 **Activiteiten kinderen (% 'meer dan de helft' of 'alle')**

4 Verbanden

Zowel op de dagopvang- als op de peuteropvanglocaties is voorlezen significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep als er een voorleescoördinator aanwezig is. Op de dagopvanglocaties is dit effect ook te zien als er een voorleesplan aanwezig is, op de peuteropvanglocaties niet. Een ander effect dat wel te zien is op dagopvanglocaties, maar niet op peuteropvanglocaties is dat er vaker dagelijks voorgelezen wordt aan de hele groep of aan een klein groepje kinderen als er een uitnodigende voorleeshoek is in alle groepen.

4.1 Inleiding

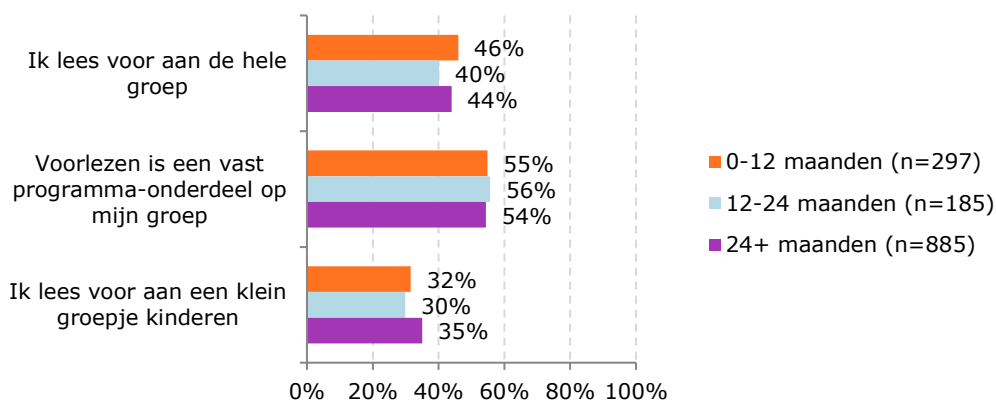
In dit slothoofdstuk wordt gekeken naar mogelijke verbanden tussen het beleid en de activiteiten van de instellingen (op basis van de data van de locatiemanagers/voorleescoördinatoren) en de activiteiten van de pedagogisch medewerkers. Vanwege verschillen tussen dagopvang en peuteropvang op sommige punten (zie Hoofdstuk 3), zijn de analyses voor beide typen instellingen apart uitgevoerd.

4.2 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname

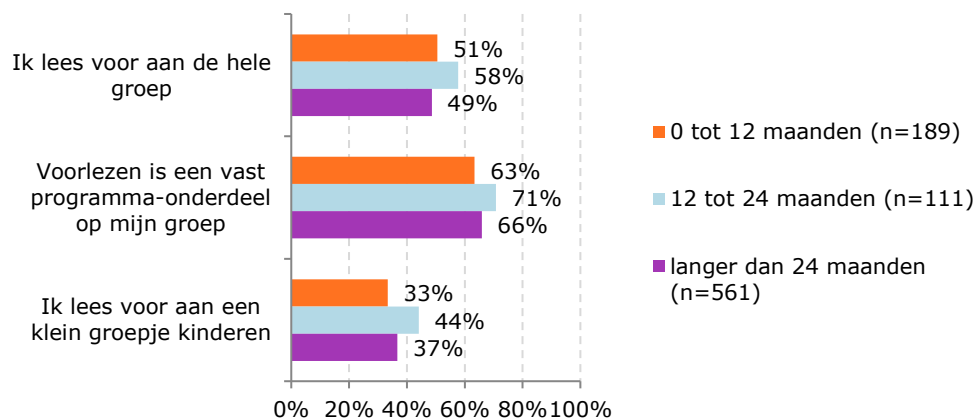
BoekStart

Bij de dagopvang wordt het voorlezen aan de hele groep significant vaker dagelijks gedaan op locaties die maximaal een jaar of minimaal twee jaar meedoen aan BoekStart in de kinderopvang (Grafiek 30). In de peuteropvang wordt voorlezen aan een klein groepje kinderen significant vaker gedaan op locaties die langer dan een jaar en korter dan 2 jaar deelnemen aan BoekStart in de Kinderopvang (Grafiek 31). De overige verschillen tussen de locaties met verschillende duur van deelname zijn niet significant.

Grafiek 30 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart – dagopvang (% 'dagelijks')**

Grafiek 31 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar duur deelname BoekStart - peuteropvang (% 'dagelijks')**

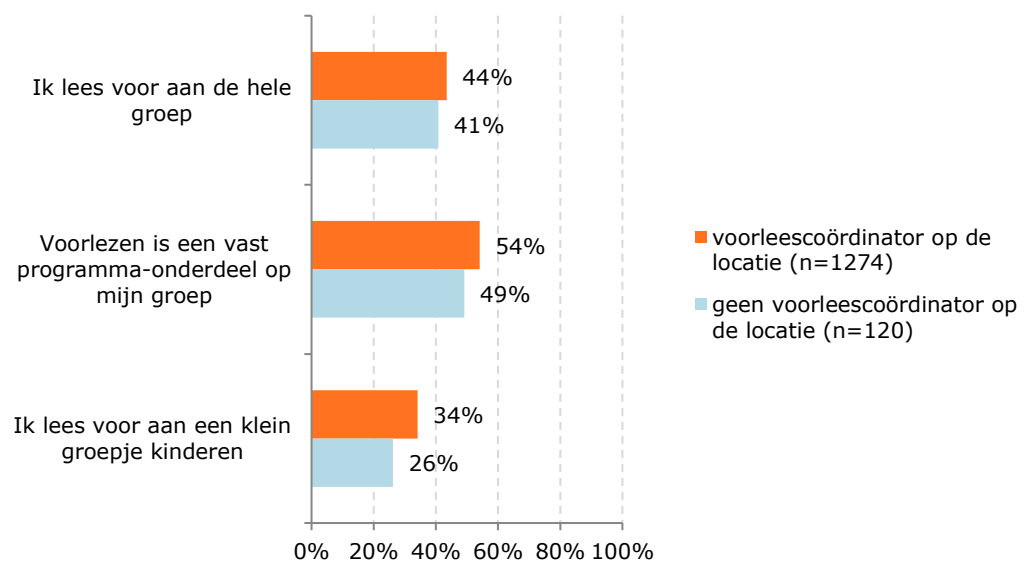

Op de peuteropvang worden ouders vaker verteld over digitale prentenboeken of kinderboekenapps naarmate men langer deelneemt aan BoekStart.

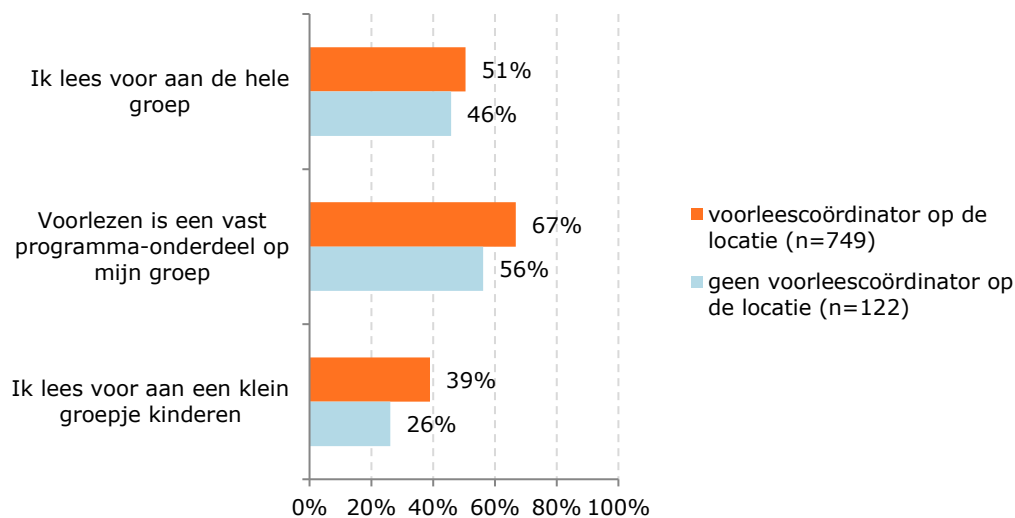
4.3 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator

Op een dagopvang met een voorleescoördinator wordt significant vaker voorgelezen aan de hele groep of aan een klein groepje en is het voorlezen significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep (Grafiek 32). Ook bij de peuteropvang is voorlezen significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep, en wordt er significant vaker voorgelezen aan een kleine groep als er een voorleescoördinator op de locatie is. Er wordt niet vaker voorgelezen aan de hele groep (Grafiek 33).

Grafiek 32 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - dagopvang (% 'dagelijks')**

Grafiek 33 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar aanwezigheid voorleescoördinator - peuteropvang (% 'dagelijks')**

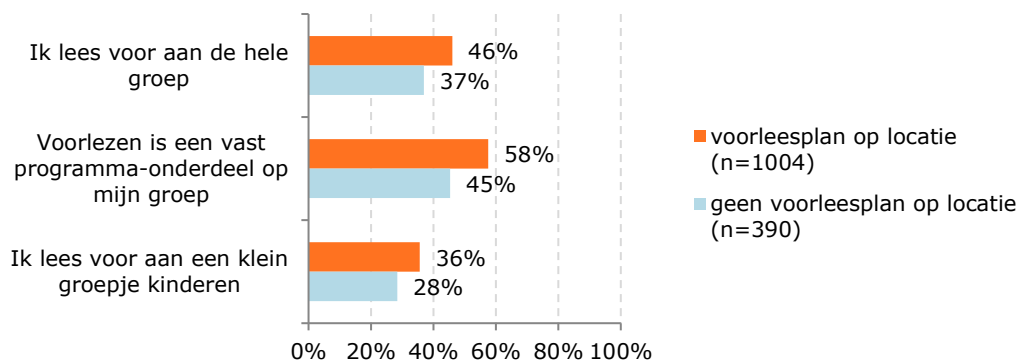
Verder wordt er in de peuteropvang bij aanwezigheid van een voorleescoördinator vaker dagelijks aan een individueel kind gevraagd of het voorgelezen wil worden (26% t.o.v. 17%), wordt er vaker voorgelezen als een kind daarom vraagt (94% vaak/altijd t.o.v. 88%) en wordt er voor of na het voorlezen vaker met kinderen gepraat over een boek (81% vaak/altijd t.o.v. 77%). Op de dagopvang zijn deze verschillen niet significant aanwezig. Op de dagopvang wordt er vaker dagelijks spontaan voorgelezen buiten het vaste programma (29% t.o.v. 24%).

Ouders worden, indien er een voorleescoördinator aanwezig is bij de dagopvang en de peuteropvang, vaker gestimuleerd om naar de bibliotheek of de boekhandel te gaan (10% t.o.v. 5% voor de dagopvang en 31% t.o.v. 22% voor de peuteropvang) en aan ouders wordt vaker verteld over digitale prentenboeken of kinderboekenapps (4% t.o.v. 2% voor dagopvang en 14% t.o.v. 6% voor peuteropvang). Daarnaast wordt er op de dagopvanglocaties met voorleescoördinator vaker met ouders gepraat over het boek dat is voorgelezen (13% t.o.v. 4% vaak) en op peuteropvanglocaties worden ouders vaker gestimuleerd om thuis voor te lezen (55% t.o.v. 41%).

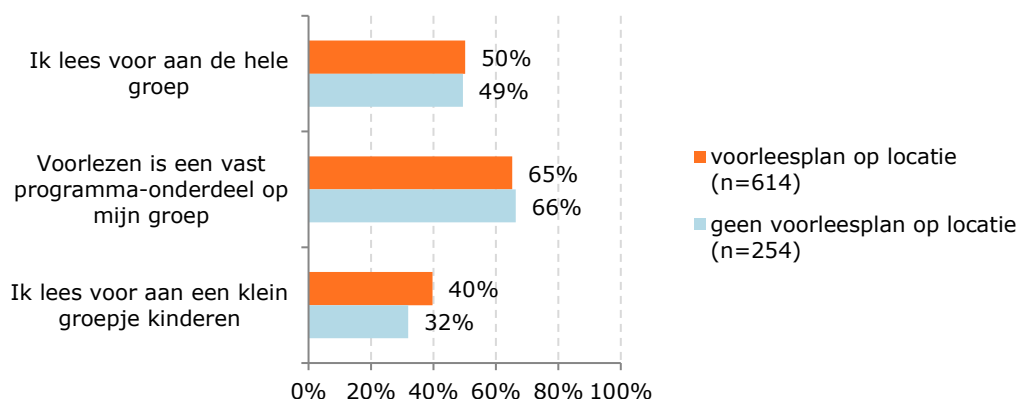
4.4 Activiteiten pedagogisch medewerkers naar overige kenmerken locatie

Bij de dagopvang met een voorleesplan wordt significant vaker dagelijks voorgelezen als vast programma-onderdeel (58%) dan bij de dagopvang zonder voorleesplan (45%). De verschillen bij het voorlezen aan de hele groep of een klein groepje kinderen zijn niet significant (Grafiek 34). Er is bij de peuteropvang geen significant verschil tussen locaties met of zonder voorleesplan wat betreft het dagelijks voorlezen aan de hele groep, een klein groepje kinderen of als vast programma-onderdeel (Grafiek 35).

Grafiek 34 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - dagopvang (% 'dagelijks')**

Grafiek 35 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar voorleesplan - peuteropvang (% 'dagelijks')**

Daarnaast zeggen medewerkers op een dagopvang met een voorleesplan significant vaker voor te lezen als een kind daarom vraagt (92% vaak/altijd) dan op een dagopvang zonder voorleesplan (88%) en worden ouders op de dagopvanglocaties met een voorleesplan vaker gestimuleerd om thuis voor te lezen (25% vaak) of naar de bibliotheek of boekhandel te gaan (10% vaak) dan op locaties zonder voorleesplan (18% en 8%). Deze verschillen zijn niet te zien bij peuteropvanglocaties.

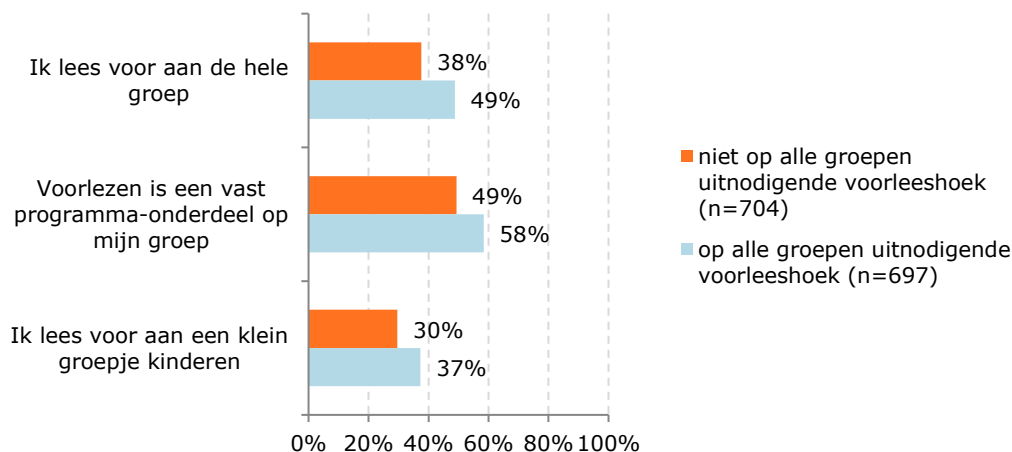
Wanneer leesbevordering minimaal een paar keer per jaar aan de orde komt in het teamoverleg, lezen medewerkers van dagopvanglocaties vaker dagelijks voor aan de babygroep (29%) dan op locaties waar dit nooit aan de orde komt (22%). Daarnaast lezen medewerkers ook vaker dagelijks voor aan een klein groepje kinderen (36%) en vragen medewerkers van de dagopvang significant vaker dagelijks aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden (24%) dan wanneer leesbevordering nooit aan de orde komt (25% en 18%). Op peuteropvanglocaties waar minimaal een keer per jaar in het teamoverleg aandacht wordt besteed aan leesbevordering, nodigen medewerkers vaker kinderen uit om zelf een boekje te lezen of bekijken (54% dagelijks) dan op locaties waar leesbevordering nooit aan de orde komt (42%)

Bij zowel dagopvanglocaties als bij peuteropvanglocaties is voorlezen significant vaker dagelijks een vast programma-onderdeel op de groep als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in interactief voorlezen (59% t.o.v. 50% voor dagopvanglocaties en 69% t.o.v. 62% voor peuteropvanglocaties). Op dagopvanglocaties wordt significant vaker dagelijks gevraagd aan een individueel kind of het voorgelezen wil worden als meer dan de helft van de medewerkers getraind is in interactief voorlezen (27% t.o.v. 20%).

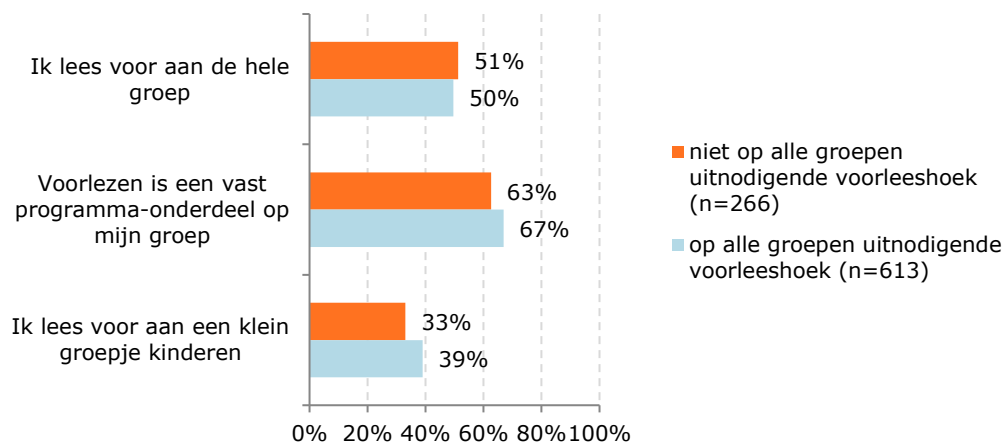
Op dagopvang- en peuteropvanglocaties wordt significant vaker minimaal een keer week voorgelezen uit digitale prentenboeken als minstens de helft van de pedagogisch medewerkers getraind is in het werken met digitale prentenboeken (26% t.o.v. 10% voor dagopvanglocaties en 39% t.o.v. 17% voor peuteropvanglocaties).

Er wordt significant vaker dagelijks voorgelezen aan de hele groep (49%) of aan een klein groepje kinderen (37%) op dagopvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen, dan op locaties waar niet op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek is (38% en 30%). Daarnaast is voorlezen significant vaker een vast programma-onderdeel op de groep dagopvanglocaties en op peuteropvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek in alle groepen (58% t.o.v. 49% voor dagopvanglocaties en 67% t.o.v. 63% voor peuteropvanglocaties) (Grafiek 36 en Grafiek 37).

Grafiek 36 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek - dagopvang (% 'dagelijks')**

Grafiek 37 **Activiteiten pedagogisch medewerkers naar uitnodigende voorleeshoek -
peuteropvang (% 'dagelijks')**

Als er op alle groepen een uitnodigende voorleeshoek is, worden er op dagopvanglocaties en peuteropvanglocaties vaker (vaak of altijd) activiteiten georganiseerd naar aanleiding van een voorgelezen boek dan als er niet op alle locaties een uitnodigende voorleeshoek is (29% t.o.v. 22% voor dagopvanglocaties en 47% t.o.v. 35% voor peuteropvanglocaties).

Op dagopvanglocaties met een uitnodigende voorleeshoek op alle groepen worden individuele kinderen ook vaker dagelijks gevraagd of ze voorgelezen willen worden (28% t.o.v. 18%).